

Føroyskur dansur innan skúlagátt

Oddagrein

NÚ í eina tíð hevur verið nakað av orðaskifti um føroyska dansin - antin hann skal kunna vera kravdur partur av undrivisingini í fólkaskúlanum - ella foreldur kunnu fáa børn síni fítrikin fyrri at vera við í føroyskum dansi

FØROYSKI dansurin er ein týðandi táttur í okkara mentan, og tað er eftir okkara tykki hugstoytt at skula hoyra og lesa eitt nú tað, sum lögtingsfólk bera fram alment í hesum máli.

Í GJÁR hevur tingkvinnu fólkafloksins í Norðoyggjum brævd í bløðunum, har hon vísir á, at hon ætlar ikki, at hennara børn skulu til at dansa føroyska dans. Grundgeving hennara er tann eftir okkara tykki margháttliga fyrri ikki at siga afturhaldskenda, at tað ommur og abbar hennara fyrri 80-85 árum síðani gjørdur av ikki longur at luttaka í føroyskum dansi, so hevur hetta líkasum gingið í arv til teirra børn og nú aftur til börnini hjá umrøddu tingkvinnu.

FYRI tað um ommur og abbar fyrri so nógvum árum síðani av eini ella aðrari orsök fingur ta fatan, at føroyskur dansur bráðdliga varð syndugur, so átti ein slik fatan ikki framhaldandi at havt fastatøkur um øll tey ættarlið, sum eru komin eftir. Hvi skulu börnini, sum vaksu upp í einum heilt øðrum samfelag enn tað, umrøddu ommur og abbar vaksu upp í, „tvingast“ til at liva við fatanini hjá nokrum ávísnum persónum í forðum, at føroyskur dansur er syndugur

JAMEN, tað var eisini syndugt hjá ávísnum trúðarbólkunum fyrri ikki so langan tíð síðani at fara í biograf og fyrri tað at hyggja í sjónvarp. Nú eru tíðnir broyttar, og nú hava øll fólk, sum hoyra ávísnum trúðarbólkunum til, sjónvarp, og tey ganga í biograf. Men føroyskur dansur er framvegis syndugur og bannaður. Tvs. at tað, sum kemur uttanfrá gjøgnum biografarnar og sjónvarpið er bráðdliga borðbart, meðan tað, sum kemur frá okkara egna mentanar- og síðsøguliga palli, tað mugu somu fólk ikki vera við í, tí tað er syndugt.

NÚ henda tingkvinnu trívur í, hvat hennara forfedrar gjørdur og hugsadu, og leggur upp til, at nærum 100 ára gomul fatan (misfatán) av føroyska dansinum skal vera avgerandi fyrri, hvussu vit í dag - skjótt ár 2000 uppá okkara børn, so kundi verið óhugavert at fara aftur í tíðina og spurt fólk, sum framvegis minnst, hvussu ávísir trúðarbólkar góvu føroyska dansinum mænusting, hvat veruliga hendi. Hvi varð ein so týðandi og stórir partur av okkara mentanararví bráðdliga syndugur? Hver gjørdi seg til dómarar yvir hesum og „álegði“ ikki bara fólkum tá men teirra ættfólkum heilt fram til okkara dagar at venda føroyska dansinum bakið!

SJÁLVANDI átti føroyski dansurin at verið ein náttúr- ligur partur av okkara skúlaskipan so ella so. Bráðdliga at skula fritaka nokur fyrri fáa innlit í og fatan av, hvat føroyski dansurin og kvæðini eru fyrri nakað er eftir okkara tykki skeivt. Hvat verður so tað næsta. Vit eru øll samd um, hvussu stóran týðning føroyska málið hevur. Eingin verður fítrikin fyrri at læra føroyskt. Vit vita, hvussu stóran týðning kvæðini hava fyrri nettup málið. At læra tey og triva í dansin er tí tað mest náttúr- ligu tungið í verðini - innan føroyska skúlagátt, og tí minnir hetta ikki sørt fundamentalismu, tá foreldur kunnu fritaka børn síni at læra um ein av grundar- steininum undir málinum og ein av okkara størstu mentarsíðum.

TAD er bæði hugstoytt og óhugnaligt at skula fara inn í eina nýggja öld vitandi um, at tað framvegis eru fólk her á landi, sum eygleiða føroyska dansin sum sýnd og fanansskap. Hvat ommur og abbar hildu vera rætt fyrri 100 árum síðani, nýst á ongan hátt at vera rætt í dag - tí er tað einki minni enn at gera börnum okkara og føroyskari mentan sum heild eina bjarnatænastu, tá tað kann standa foreldrum fritt í at fritaka börnini at vera við í føroyskum dansi í skúla.

Sosialurin

Sjónarmið

Fiskivinnan má tryggjast

— áðrenn vit missa okkum burtur í dansinum um svarta gullið

Gloymið ikki gomlu bygdargötuna Soleiðis segði Martin Holm sáli, tá berghólið ímillum Hvalba og Tvøroyri var veruleiki

Og hetta er so rætt, sum tað er sagt, vit eiga ikki at gloyma tað, sum hevur havt týðning fyrri tilveru okkara bæði á sjógví og landi. Vit eiga ikki bláoygd at taka við øllum tí nýggja, sum nú floymir inn yvir landið. Vit kenna og vita, hvat ið hevur verið lívs- grundarlagið hjá okkara fólkum bæði í gøðum og ringum tíðum, tá nátturan var kør og ikki fekt nógv burturúr. Men ógandið var nátturan so kør, at samfelagið og fólkid hevði nakra neyð Gloymið ikki tað, sum bant saman, var tað sum Martin Holm sáli meinti við orðum sínum.

Vit hiva í dag í einari broytingartíð. Tað tykist, sum um alt er á gosi. Ein fyrilesturin fyrri og annar eftir er um tað sokallaða svarta gullið. Tað tykist sum um tað er tað, sum skal bjarga okkum og framtíðini hjá teimum, sum koma eftir okkum. Tað svarta gullið, sum møguliga finst í undirgrund okkara. Tað verður sagt, at vit mugu vera fyrreræið at taka imóti, tá gullið skal útvinast, og rætt er tað, sjálvandi er tað beint. Men eitt er at vera fyrreræið til at taka imóti tí svarta gullinum, men fer tað ikki at hava sín pris?

Hvussu so við tí gylta fiskinum, sum í öldir hevur verið okkara lívs- grundarlag, skulu vit bara lata okkum tøla av tí, sum verður sagt og skrivað, og sum eisini vil broyta okkara ald- argamla livihatt. Tann

ungdómur, sum so fer at liva við svarta gullinum sum grundarlag, hann fer ikki at gera nakað við tað, sum annars hevur verið tað, sum hevur borið samfelag- num upp, sum hevur verið lívsgrundarlagið undir okkara tjóð. Hevur svarta gullið fyrst avlag- að okkara samfelag á so nógvur mátar, so vendist ikki aftur til eitt sam- felag, sum livdi av fiski- skapi, og har vóru vit ímillum heimstins bestu, virdir og hoyrdir. Her má rópast „Vakt í gevær“, sum Kjartan Mohr sáli so mangan tók til, tá hann ávaraði imóti tí fyrri føroyingar okkenda.

Um ikki okkara poli- títikarar her og nú taka seg saman og gera nakað við hetta álvarsmál, soleiðis at vit ikki missa okkum burtur sum fiski- veruðtjóð, so verður tað skjótt heilt galið. Veru- leikin er tíverri tann, at tað er eingin, sum veru- ligu er greiður yvir av- leiddingarnar, tí eitt er greitt, sleppa vit fiski- vinnuni til frama fyrri einari oljuvinnu, sum líkt er til, so verður tað, sum fæst til holdar fyrri Føroya fólk og alt sam- felagið líka stökkutur hiti, sum tá kellingur gjørdi í serkin. Tað verða aðrir, sum fara við einum møguligum vinn- ingi, vit sigga tað longu nú, stórar fyrirtekur, sum neyvan vistu, hvar Fø- royar lógu, ligga nu og biða eftir at vinna fram tað, sum er í undirgrund okkara. Og tá keldurnar eru tømдар, so sita føy- oyingar eftir við skrott- inum.

Oljufeløgini koma ikki til okkara fyrri okkara skuld, men fyrri at fáa so

nógvan vinning og spæla vit við, utan at vera varnir, og gloyma vit, at vit áðrenn hesa ótryggu vinnu høvdu eina fiskivinnu, sum í öldir hevur borið okkara samfelag, og sum enn er besta í heiminum, tað kann henda, um vit ikki eru varnir, at hetta olju- ævintýrið ger tað, at vit detta burtur sum fiski- vinnuðtjóð.

Tí eigur Føroya Løg- ting her og nú at gera nakað við okkara fiski- vinnu og at gera nakað munagott fyrri tað fólkid, sum enn røkir hesa veiðu. Tað gerst við at gera hesa veiðu meira áhugaverða fyrri okkara ungdom, soleiðis at skilja, at tey og teir, sum halda fram við fiski- vinnuni, meðan dansað verður um oljugin og tann nógvá pening, sum stökkutur er at vinna.

Tí mugu fiskivinnu- viðurskiptini gerast meira hugaligt, úrtøkan skal verða betri, ella í

øllum føri á hædd við tað, sum oljuvinnan gevur. Tað er neyðugt at hetta verður gjørt, og tað skal gerast, áðrenn oljuvinnan fer undir sínar boringar.

Tí eitt er greitt, tá oljukeldurnar eru tømдар, hava vit bert fiski- vinnuna at venda aftur til, men sleppa vit heilt fiskivinnuni, vil eitt lívsmynstur detta burtur. Tá oljan er tømд, verður einki at bygga víðari á, um fiskivinnan verður slept.

Oljufeløgini eru kom- in her fyrri vinningin skyld, tey tryggja ikki tilveru føroyinga, eftir at keldurnar eru tømдар. Tíðin er inni, at Føroya Løgting nú ger greitt, hvussu framtíðin skal verða fyrri okkara fiski- vinnu, og fyrri tey og teir, sum hesa vinnu røkja.

Sverre Midjord

Um lesarabroy o.l.

Lesarabroy og líknandi tilfar, ið verður sent okkum, skal hava avsendaru, t.v.s. navn, adressu og telefonnr. Blaðstjórin skal vita, hvør skrivað hevur eisini um broyð jnstjast dulnevnd í blaðið. Vit kunnu annars ikki geva tykkum, ið skriva, vissu fyrri, at lesarabroy viðmerkingar o.l. koma í blaðið sama dag, sum tað er móttikið. Tað velst um tøka setiorku og pláss.

Blaðstjórin